

оволодіння знаннями; про „школу під голубим небом”; про керівництво розумовою працею учнів на уроці; про роль казок, про шляхи розвитку мислення, розумових Здібностей дітей.

Висновки... Отже, у творчій спадщині В. О. Сухомлинського розглядаються проблеми змісту освіти й виховання, мотивації й методики навчання дітей, контролю і керівництва навчально-виховним процесом, підготовки вихователя та багато іншого. Великий педагог бачив нові проблеми та шляхи їх вирішення, про це свідчать унікальність його експериментів, творчий підхід до теорії і практики навчання й виховання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників / Н. І. Баглаєва // Дошкільне виховання. – 1999. – № 7.
2. Сухомлинський В. О. Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1979–1980.– Т.4.
3. Сухомлинський В. О. Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1979–1980.– Т.3.
4. Сухомлинський В. О. Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1979–1980.– Т.1.
5. Сухомлинський В. О. Вибр. твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1979–1980.– Т.2.

Анотація

И.Ю.Подлипняк

Воплощение идей В.А.Сухомлинского к разрешению проблем логико-математического развития

В статье Подлипняк И.Ю. „Воплощение идей В.А. Сухомлинского к решению проблемы логико-математического развития” освещается связь современных подходов к решению проблемы логико-математического развития с основными положениями педагогического наследия В.А. Сухомлинского.

Ключевые слова: логико-математический развитие, умственное развитие, познавательная деятельность.

Summary

I.Yu.Pidlipniak

Embodiment of V.O.Sukhomlyns'kyi's Ideas as for Solving of Problems of Logic-Mathematical Development

In the article Pidlipniak I.Y. „Embodiment of V.O.Sukhomlyns'kyi's Ideas as for Solving of Problems of Logic-Mathematical Development” lights up connection of the modern approaches to the solving of the problem of logic-mathematical development with the basic regulations of pedagogical heritage of V.O. Sukhomlyns'kyi.

Keywords: logic-mathematical development, mental development, cognitive activity.

Дата надходження статті:

„31” серпня 2011 р.

УДК 373.21.008.2:929 В.О.Сухомлинський (045)

Л.С.ПСОЦЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Управління дошкільним навчальним закладом крізь призму ідей В.О.Сухомлинського

У статті розкрито основні ідеї В.О.Сухомлинського як керівника навчального закладу в контексті управління дошкільним навчальним закладом.

Ключові слова: управління, завідувач, педагогічні ідеї, аналіз діяльності, „школа радості”, аналіз діяльності.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У період соціально-економічних змін в Україні, коли відбуваються переоцінка всієї системи суспільних відносин, істотних змін зазнає і система освіти, в тому числі – дошкільної. Серед цих змін відзначаються як позитивні тенденції, так і складні проблеми, котрі вимагають прийняття кардинальних рішень та нових підходів до управління цією системою. Орієнтація на дитину та її потреби, створення умов для забезпечення всебічного розвитку особистості кожної дитини, орієнтація педагогів на ефективну самокеровану індивідуальну та колективну діяльність у різних автономізованих педагогічних системах – такий зміст нової парадигми управління дошкільною освітою сьогодні. Констатуємо той факт, що у процесі пошуку нових освітніх та управлінських шляхів в освіті невичерпним джерелом є трансформування досвіду діяльності видатних педагогів у сучасну систему освіти. Вивчення й актуалізація досвіду попередніх поколінь, дозволяє здійснити порівняльний аналіз минулого й сучасного, прогнозує можливості й варіанти новітніх освітніх систем, науково передбачає майбутнє, забезпечує поєднання теоретичних пошуків з ретроспективним аналізом розвитку педагогічної думки.

Звернення науковців до історії педагогіки, допомагає по-новому осмислити здобутки вітчизняної педагогіки у контексті історичних подій та скористатися ними для формування й удосконалення нових освітніх технологій в умовах соціальних перетворень в Україні. Тому аналіз

праць і життєвого шляху педагогів, громадських діячів, учених, котрі зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки, залишається надзвичайно актуальним.

Серед видатних постатей, які своєю невтомною титанічною працею, світлим розумом, організаторським талантом внесли неоціненний вклад у розвиток освіти, є Василь Олександрович Сухомлинський. Відзначаємо, що його управлінський досвід важливу роль відіграє у процесі розвитку освіти, у тому числі – дошкільної.

Аналіз досліджень і публікацій... В.О.Сухомлинський – відомий гуманіст, керівник, педагог і науковець України. Його науково-педагогічну спадщину активно вивчали і впроваджували у практику Л. Бондар, Г.Бучківська, Н.Ничкало, І.Зязюн, О.Савченко, М.Соловейчик, О.Сухомлинська та інші. У дослідженнях цих науковців розкрито аспекти бібліографічного характеру, систематизовано досвід роботи видатного педагога з різних напрямів виховання дітей у світлі демократичних і гуманістичних відносин між вчителем і учнем та управління школою, розкрито повернення ним в педагогічну науку українських національних традицій і наповнення їх новим змістом через аналіз його творів тощо.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розкрити роль управлінського досвіду В.О.Сухомлинського в діяльності керівника дошкільного навчального закладу

Виклад основного змісту... Аналіз досліджень фактичного матеріалу означеної проблеми дає нам можливість узагальнити тлумачення самого поняття „управління”. Управління є тією рушійною силою, яка націлена на активізацію людини через створення оптимальних умов для прояву та розвитку її творчого потенціалу. Тому керівнику дошкільного навчального закладу (ДНЗ) варто орієнтуватися у різноманітті сучасних управлінських ідей, вивчати й успішно застосовувати досягнення передового педагогічного досвіду, організовувати творчу діяльність. Підвищення якості дошкільної освіти знаходиться в прямій залежності від професійного рівня, педагогічної та організаторської компетенції, вміння визначати перспективу розвитку свого закладу з врахуванням соціального запиту суспільства керівника дошкільного навчального закладу – завідувача. У тлумачних словниках „завідувати” пояснюється як керувати, управляти чим-небудь. Керувати, користуючись кермом, спрямовувати рух, хід, роботу, здійснювати владу, бути господарем. Виходячи з вищезначеного трактуємо, що він має спрямовувати колектив ДНЗ на реалізацію завдань реформування і модернізації дошкільної освіти. В.О.Сухомлинський з цього приводу писав: „Хороший директор – це перш за все хороший організатор, вихователь і дидакт... по відношенню до всіх вихованців школи і вчителів” [1, с.28]. Вважаємо за необхідне наголосити, що завідувач ДНЗ має взяти до уваги ці влучні слова видатного педагога-керівника у своїй діяльності.

Аналіз практичного досвіду дає можливість відзначити, що завідувач дошкільного навчального закладу – це вихователь вихователів, який здатний об'єднати навколо себе весь колектив, і стати його центром. В.О.Сухомлинський у „Розмові з молодим директором” відмічає, що „педагогічний колектив – єдина виховуюча сила” [6, с.39]. Звідси доходимо до висновку про важливість формування колективу ДНЗ. На основі аналізу науково-практичного доробку В.О.Сухомлинського констатуємо, що роль завідувача ДНЗ у формуванні педагогічного колективу полягає в тому, що він „допомагає педагогам, вчить їх, а вже потім узагальнює та розповсюджує їх досвід” [1,с.38].

Завідувач ДНЗ не зможе виховувати і спрямовувати роботу колективу, якщо сам постійно не буде прагнути до самоосвіти та самовиховання, не буде тримати руку на пульсі часу, не буде думаючою, творчою особистістю. „Керувати – це означає перш за все самому постійно збагачуватися та оновлюватися, бути сьогодні духовно багатшим, чим вчора” [3, с.9]. Окрім того В.О.Сухомлинський з цього приводу писав: „Керівник буде авторитетним учителем учителів лише до тих пір, поки він з кожним днем удосконалює свою майстерність –майстерність вчителя, вихователя...” [6, с.9].

Від уміння завідувача залежить створення сприятливих умов для розкриття творчого обличчя кожного члена колективу, використання сили колективу для виховання всіх працівників. Завідувач, який хоче, щоб „педагогічний колектив став єдиною виховною силою” [6, с.39], має „відкрити, знайти в педагогів їх захоплення, нахили: інтелектуальні, трудові, естетичні, творчі інтереси” [6, с.43]. У педагогічній діяльності творчого педагога головним є творче начало, постійний пошук нових шляхів і способів впливу на дітей. Завідувач має створити умови для творчої роботи кожного педагогічного працівника, бо „майстерність колективу – це педагогічні ідеї” [6, с.16]. Педагогічні ідеї кожного члена колективу – це те, що спрямовує освітньо-виховний процес ДНЗ, від чого залежить успіх виховання дітей, що допомагає реалізовувати основні завдання модернізації дошкільної освіти, які лежать в основі творчої праці. „Творча праця в нашій складній та багатогранній справі починається там, де загоряється вогник живої думки, що шукає відповідь на запитання, які ставить життя”, – так говорив видатний український педагог

В.О.Сухомлинський [6, с.16]. Педагогічна компетентність завідувача ДНЗ полягає в тому, щоб кожен педагогічний працівник відчував психологічний комфорт, захищеність, допомогу, визнання. Аналіз управлінської діяльності В.О.Сухомлинського доводить, що він своєю практичною діяльністю педагога-керівника вчить управлінців проявляти піклування про педагогів, цікавитися їхнім побутом, допомагати влаштовувати його тощо. Таке піклування стимулює педагога до активної участі в освітньо-виховному процесі, сприяє до добросовісного виконання свого обов'язку – до такого висновку нас спонукає досвід В.О.Сухомлинського як організатора і керівника. Оскільки робота з дітьми вимагає від педагогічних працівників ДНЗ великого напруження сил та енергії, то у колективі особливо важливі гуманні взаємини, доброзичливість, тактовність і помірні вимогливості серед всіх учасників освітньо-виховного процесу. Один з найкращих способів підвищити інтерес до роботи і створити творчу команду з перерахованими якостями колективу, на думку В.О.Сухомлинського, – це повага до людей і наділення їх певними повноваженнями. Він вважав, що право на повагу має лише той, хто поважає інших людей. Вважаємо за необхідне взяти до уваги ці, на перший погляд, прості слова до уваги керівникам ДНЗ у своїй управлінській діяльності.

Управлінська діяльність завідувача ДНЗ нерозривно пов'язана зі спілкуванням, особливо з його вмінням в процесі спілкування стати на позицію педагога, врахувати точку зору даного педагога і не проігнорувати її. Тактикою спілкування завідувача з колективом є співробітництво, гнучке керівництво на основі врахування особистісних якостей кожного співробітника. Багатогранність такого спілкування виявляється в тому, що воно може бути формою інформаційного зв'язку, процесом співпереживання, взаємного розуміння, без чого не можливий особистісно-орієнтований підхід в управлінні ДНЗ. В.О.Сухомлинський говорив: „...ворожість, несхвалення, глузування, окрик, роздратування, підвищений тон - все це прояв не влади, а безсилля...” [5, с.238]. Констатуємо, що важливу роль у спілкуванні відіграє комунікативна культура завідувача, яка виявляється у дотриманні ним нормативності мовлення: „умінні варіативно, залежно від стилю мовлення та ситуації спілкування, логічно, зрозуміло, доречно, виразно, різноманітно й естетично висловлювати думку” [3, с.34]. В.О.Сухомлинський зазначав, що „багата мова – багатий духовний світ, розвинуте почуття краси слова – висока моральна культура...” [6, с.96]. Вважаємо за необхідне зауважити, що завідувач ДНЗ має взяти до керівництва в управлінській діяльності важливу думку В.О.Сухомлинського, що слово керівника має бути точним, вагомим, емоційним.

У керівництві ДНЗ особисті якості завідувача є надзвичайно важливим фактором його успішності, „адекватності обраній соціальній ролі” [3, с.31]. Риси характеру, інтереси, переконання, зовнішній вигляд, манера одягатися, спілкуватися, слухати – все це не просто ознаки особистої культури завідувача, а показники й критерії його професіоналізму, педагогічної культури [3], яким багато уваги приділяв В.О.Сухомлинський як керівник. У поняття педагогічної культури видатний педагог вкладав глибоке знання своєї справи, „безпосереднє звернення...до розуму і серця вихованця” [6, с.25], багатство методів вивчення кожної особистості, знання психології та дефектології. „Якщо ви хочете, щоб управління було побудоване на науковій основі, щоб практична робота збагачувала теоретичні знання кожного вчителя, щоб... підвищувався рівень його педагогічної культури, починайте з психології та дефектології” – так радить В.О.Сухомлинський молодому директору, а натомість і завідувачу ДНЗ [6, с.61-62]. Окрім того, він вважав, що вимогливість наставника до інших членів колективу має поєднуватися з вимогливістю до себе, бо він є зразком до наслідування.

В.О.Сухомлинський сповідував ідеї „школи радості”. „Виховується бажання бути хорошим багатьма способами: красою, людяністю, добротою, чуйністю; на прикладі педагогів і батьків; правдою і чуйністю; повчанням; через подолання труднощів та ін. Але насамперед радістю... життєвий шлях від дитинства до отроцтва має бути шляхом радості”, – пише видатний педагог у праці „Духовний шлях школяра”. ДНЗ, як і школа, має бути для дитини „радістю”, а це можуть створити всі члени колективу закладу, які працюють однією командою і сповідують гуманістичні ідеї.

Незаперечним є те, що професійно значимим для завідувача є вміння проводити системний аналіз діяльності педагогів ДНЗ. Тому стверджуємо, що керівник обов'язково повинен володіти навичками педагогічного аналізу: вміння спостерігати, порівнювати, узагальнювати, виділяти істотне, систематизувати. З цього приводу радимо прислухатись до поради В.О.Сухомлинського, що для того, щоб зробити правильний висновок не тільки про педагогічну та методичну лабораторію вчителя, але і про його духовне багатство, кругозір, інтереси, необхідно відвідати та проаналізувати велику кількість уроків. Тільки численні фактори, проаналізовані у їхніх взаємозв'язках, дають право говорити про педагогічні явища. Вважаємо, що аналіз будь-якого процесу та дії завідувач має проводити з точки зору досягнення поставлених цілей на основі порад

видатного педагога. „Про урок як єдине ціле з вчителем слід говорити зразу після першого відвіданого у нього уроку” [6, с.23], – радить Василь Олександрович.

На основі аналізу науково-методичних напрацювань В.О.Сухомлинського стверджуємо, що завідувач ДНЗ має сформувати у собі вироблення звички за будь-яких обставин, не дивлячись на зайнятість, щотижня займатися аналізом власної управлінської діяльності, аналізом освітньо-виховного процесу в ДНЗ, що буде сприяти професійному росту завідувача як керівника, а також професійному зростанню всіх членів педагогічного колективу. „Повноцінний лише той аналіз..., який складається з роздумів директора та вчителя про урок..., взаємне проникнення в думки та погляди один одного – це дуже важлива умова повноцінного педагогічного керівництва” [6, с.23]. Система контролю має бути гнучкою та дієвою, змінюватися залежно від результатів роботи та допомагати кожному педагогу „стати мудрим творцем тієї гармонії, ім'я якої – зосереджена розумова праця дітей” [6, с.27], а також має сприяти вивченню та розповсюдженню позитивного педагогічного досвіду.

Висновки... Таким чином вважаємо, що аналіз управлінського досвіду видатного українського педагога керівниками ДНЗ і використання його порад щодо керівництва навчальним закладом у практичній діяльності завідувача ДНЗ уможливило досягнення позитивних результатів діяльності ДНЗ. Стаття не претендує на вичерпне розкриття проблеми. Вважаємо, що за лаштунками нашого дослідження залишилося вивчення досвіду В.О.Сухомлинського щодо шляхів формування колективу дошкільного навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Борисовский А. М. В. А.Сухомлинский : Книга для учащихся / А. М. Борисовский. – М. : Просвещение, 1985. – 128 с.
2. Закон „Про дошкільну освіту”. – К. : Вид-во ж-лу „Дошкільне виховання”. – 2001.
3. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя / І. Комарова // Шлях освіти. – 2001. – №1.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Т. 1. – К. : Рад. школа, 1974.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1988.
6. Сухомлинский В. А. Разговор с молодым директором школы / В. А. Сухомлинский. – М. : Просвещение, 1982.

Анотація

Л.С.Писоцкая

Управления дошкольным учебным заведением сквозь призму идей В.А.Сухомлинского

В статье раскрыты основные идеи В.А.Сухомлинского как руководителя учебного заведения в контексте управления дошкольным учебным заведением.

Ключевые слова: *управление, заведующий, педагогические идеи, анализ деятельности, „школа радости”.*

Summary

L.S.Pisots'ka

Management of Pre-School Educational Establishment through the Prism of V.O.Sukhomlyns'kyi's Ideas

The main ideas of V.O.Sukhomlyns'kyi as a manager of educational establishment in the context of management of pre-school educational establishment have been revealed in the article.

Key words: *management, manager, pedagogical ideas, analysis of work, “school of joy”.*

Дата надходження статті:

„1” вересня 2011 р.

УДК 37.035:37.018.3

О.В.ПОЛІЩУК,

кандидат педагогічних наук

(м.Хмельницький)

Правове виховання підростаючого покоління у педагогічній спадщині

В.О.Сухомлинського

У статті автором розглядається використання педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського для підвищення ефективності правового виховання підростаючого покоління. Продемонстровано застосування її у навчально-виховному процесі загальноосвітніх закладів.

Ключові слова: *правове виховання, правова освіта, колектив, загальноосвітній заклад.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Зміни, які відбуваються в українському суспільстві сьогодні, завдання побудови демократичної правової держави та формування громадянського суспільства вимагають виховання правосвідомої, соціально активної і відповідальної особистості. У цьому контексті особливо актуальним є правове виховання молодших поколінь, формування їхньої правової вихованості, адже необізнаність у правових